

Rada Powiatu w Lubaczowie 28 listopada 2013 r. przyjęła Uchwałę Nr XXXIII/258/2013 „Powiatowy Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest dla Powiatu Lubaczowskiego na lata 2013 – 2032”, który ma związek z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032 przyjętym Uchwałą Nr 39/2010 przez Radę Ministrów dnia 15 marca 2010 r.

Powiatowy Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest dla Powiatu Lubaczowskiego na lata 2013 – 2032 ma na celu eliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców powiatu lubaczowskiego spowodowanych azbestem. W związku z tym powyższy Program wyznacza działania zmierzające do sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i stworzenie warunków do spełnienia wymogów ochrony środowiska.

W/w Program można pobrać, klikając na link:

http://lubaczow.powiat.pl/ix_programy_dotyczace_realizacji/11_powiatowy_program_usuwania_w/

1. Co to jest Azbest ???

Azbest – to włókniste minerały naturalnie występujące w przyrodzie. Pod względem chemicznym są to uwodnione krzemiany magnezu, sodu, wapnia lub żelaza.

Cechą charakterystyczną jest jego włóknista budowa oraz właściwości fizyczne i chemiczne:

- odporność na działanie bardzo wysokich temperatur,
- odporność na działanie mrozu i substancji żrących,
- jest giętki i wytrzymały,
- inne ważne właściwości:
 - dźwiękoszczelność,
 - niskie przewodnictwo ciepłe i elektryczne,
 - możliwość przedzenia włókien,
 - łatwość łączenia się z innymi materiałami (tworzywa sztuczne, cement).

Wyróżnia się 6 odmian azbestu różniących się składem chemicznym oraz rodzajem włókien. Zalicza się do nich: azbest biały – chryzotyl (uwodniony krzemian magnezu) oraz bardziej niebezpieczne dla zdrowia: azbest niebieski – krokidolit i azbest brązowy – amozyt.

2. Szkodliwość azbestu

Przyczyną szkodliwości jest jego włóknista struktura, włókna azbestu są najcieńszymi włóknami występującymi w przyrodzie, są niezniszczalne, a ich kumulacja w płucach powoduje zwykle po kilkunastu latach pojawienie się chorób azbestozależnych t. j.:

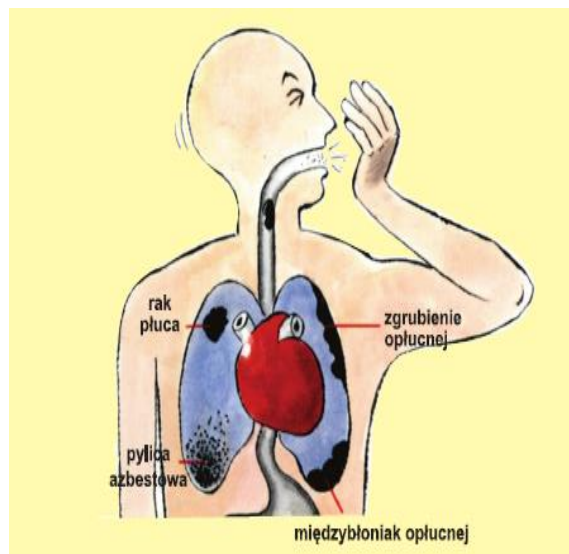
- **pylica azbestowa (azbestoza),**

- **rak płuc,**

- **zmiany opłucnowe,**

- **międzybłoniak opłucnej.**

Włókna azbestowe przedostają się do powietrza atmosferycznego w wyniku korozji materiałów, przyspieszanej przez „kwaśne deszcze” i inne chemiczne zanieczyszczenia powietrza, jak i działalność człowieka – niewłaściwe składowanie odpadów azbestowych na dzikich wysypiskach.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna o średnicy mniejszej niż 3 μm i długości powyżej 5 μm , tj. włókna respirabilne, które przedostając się z powietrzem do pęcherzyków płucnych, mogą penetrować tkankę płucną.

Ze względu na szkodliwość wyrobów azbestowych dla zdrowia ich produkcja została zakazana w Polsce - Ustawą o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z którą do 28 września 1998 r. zakończono produkcję płyt azbestowo – cementowych, a od 28 marca 1999 r. obowiązuje zakaz obrotu azbestem i wyrobami go zawierającymi. W krajach Unii Europejskiej całkowity zakaz stosowania azbestu wprowadzony został 1 stycznia 2005 r.

W 2002 roku Rada Ministrów przyjęła krajowy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Jego realizację założono na lata 2003 – 2032. Kontynuacją i aktualizacją powyższego Programu jest „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”, którego celem jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych i środowiskowych spowodowanych azbestem, poprzez sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów i odpadów zawierających azbest. Wyroby zawierające azbest można posiadać i wykorzystywać w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi w terminie do dnia 31 grudnia 2032 roku.

3. Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch grupach:

- wyroby „miękkie” - powyżej 20% (do 100%) azbestu – wyroby bardzo szkodliwe dla zdrowia. Łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym. Najczęściej stosowane w tej klasie

były wyroby tekstylne z azbestu używane przez pracowników, w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe, materiały i wykładziny cierne.

- wyroby „twarde”- poniżej 20% azbestu – mniej szkodliwe, włókna azbestowe są mocno związane , a w przypadku mechanicznego uszkodzenia ma miejsce niewielka emisja azbestu do otoczenia. Do tej klasy wyrobów zaliczone są produkty azbestowo – cementowe tzw. eternit o zawartości 10-15 %. Z tego materiału produkowano pokrycia dachowe: płyty faliste i płaskie – „karo”, płyty płaskie elewacyjne. Inne wyroby azbestowo – cementowe stosowane na mniejszą skalę: rury w instalacjach wodociągowych i kanalizacyjnych oraz przewody kominowe i zsypy na śmieci.

4. Obowiązki właścicieli i zarządców nieruchomości:

• Inwentaryzacja

Należy dokonać inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku.

Inwentaryzuje się:

- wyroby zawierające azbest,
- instalacje lub urządzenia z azbestem,
- drogi utwardzone odpadami azbestowymi,
- rury azbestowo-cementowe,
- usunięte wyroby zawierające azbest.

Informacje o wyrobach zawierających azbest w dwóch egzemplarzach sporządzają:

- osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami (inf. przedkładają wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta).
- pozostałe podmioty (przedsiębiorcy) przedkładają informację w formie pisemnej marszałkowi województwa, drugi egzemplarz należy przechować przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Uaktualnioną informację należy składać corocznie do 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy.

• Ocena stanu wyrobów azbestowych

Właściciele, zarządcy, użytkownicy nieruchomości, obiektu, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innego miejsca zawierającego azbest są zobowiązani do przeprowadzenia kontroli stanu tych wyrobów w formie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”.

Ocena jest sporządzana na formularzu, który stanowi załącznik do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. w jednym egzemplarzu.

Przy ocenie jest istotne stwierdzenie:

- czy mamy do czynienia z „twardymi” czy „miękkimi” wyrobami azbestowymi,
- jakie są uszkodzenia,
- czy wyrób jest narażony na uszkodzenia mechaniczne,
- gdzie jest zastosowany azbest, na zewnątrz czy wewnątrz pomieszczenia,
- czy pomieszczenia wykorzystywane są przez dzieci, młodzież, sportowców,
- czy wykorzystywane są przez cały czas, czy też odwiedzane okresowo.

Instalacje, urządzenia, użytkowane bez zabezpieczenia drogi, pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo – cementowe, wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać oznakowane odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu. Wszystkie wyroby zawierające azbest oraz odpady lub miejsca ich występowania powinny być oznakowane w sposób widoczny i trwały.

Jeżeli wyrób zawiera krokidolit (azbest niebieski) – zamiast standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest”, zwrot powinien brzmieć „zawiera krokidolit – azbest niebieski”.

5. Instrukcja bezpiecznego postępowania

• Bezpieczna eksploatacja wyrobów zawierających azbest znajdujących się na zewnątrz obiektu jest możliwa, gdy:

- wyroby nie posiadają istotnych zewnętrznych uszkodzeń, pęknięć, ubytków spowodowanych uszkodzeniami mechanicznymi lub chemicznymi,
- nie są w sposób widoczny „zestarzone”, co charakteryzuje się wypłukaniem spoiwa cementowego i odsłonięciem słabo związanych z podłożem włókien azbestu,
- nie pracują w warunkach powodujących ich ścieranie, przegrzewanie.

Właściciel, zarządca lub użytkownik wieczysty nieruchomości, a także zarządca obiektów przemysłowych i usługowych (hale fabryczne, warsztaty, zakłady) powinien w widocznym miejscu umieścić instrukcję bezpiecznego postępowania i ochrony przed narażeniem na pył azbestowy (na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r.).

• Przykłady instrukcji informacyjno – ostrzegawczych, dotyczą:

- wyrobów zawierających azbest umieszczonych na zewnątrz budynku (dachy i elewacje),
- wyrobów zawierających azbest umieszczonych wewnątrz budynku,

- rozpoczęcia prac zabezpieczających lub demontażowych wyrobów zawierających azbest – o zasadach bezpiecznego postępowania oraz ochrony przed szkodliwością emisji azbestu, w czasie trwania tych prac.

6. Demontaż wyrobów zawierających azbest

• Obowiązki formalnoprawne:

✓ Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości ma obowiązek zgłosić prace polegające na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno – budowlanej (starosta, prezydent miasta na prawach powiatu).

✓ Starosta może wnieść w drodze decyzji: sprzeciw do zgłoszenia oraz nałożyć obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonych robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia.

✓ Prace polegające jedynie na wymianie pokrycia dachowego – bez dokonywania zmiany konstrukcji dachu podczas tych prac, wystarczy zgłosić do starostwa powiatowego (do urzędu miejskiego na prawach powiatu).

Zgłoszenia trzeba dokonać co najmniej 30 dni przed zaplanowanym terminem rozpoczęcia robót. Można do nich przystąpić po 30 dniach od daty doręczenia zgłoszenia, jeśli właściwy organ nie wniesie w drodze decyzji sprzeciwu, ale nie później niż po upływie dwóch lat od określonego w zgłoszeniu terminie ich rozpoczęcia. O zakończeniu tych prac należy starostę poinformować w terminie 14 dni od dnia ich zakończenia.

✓ Po dokonaniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac z którym zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

✓ Wykonawca prac ma obowiązek zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia prac, jeszcze przed przystąpieniem do ich realizacji. Zgłoszenia należy dokonać właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

✓ Wszystkie prace budowlane polegające na oczyszczaniu budynków z azbestu mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudnionych pracowników przeszkolonych w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w kontakcie z azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.

✓ Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu o zamiarze usunięcia niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

• **Prace przygotowawcze:**

Podstawowe zasady bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest są ujęte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy, i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Techniczne warunki prowadzenia robót:

1. Izolowanie od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska.
2. Ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniej niż 1 m.
3. Umieszczenie w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o treści: „**Uwaga! Zagrożenie azbestem**”.
4. Zastosowanie odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska.
5. Zastosowanie w obiekcie odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.
6. Codzienne usuwanie pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą na mokro.
7. Izolowanie pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit (azbest niebieski).
8. Stosowanie zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń.

• **Prace uniemożliwiające emisję azbestu:**

1. Przed usunięciem lub demontażem elementy powinny zostać nawilżone wodą i utrzymywane w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,

2. Tam gdzie jest to technicznie możliwe należy demontować całe elementy bez ich uszkodzenia,

3. Do odpajania materiałów trwale związanych z podłożem należy stosować wyłącznie narzędzia ręczne lub wolnoobrotowe wyposażone w miejscowe instalacje odciągające powietrze,

4. W przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń azbestu, prowadzenie kontrolowanego monitoringu powietrza (również dla wyrobów zawierających krokidolit),

5. Codziennego zabezpieczenia zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonymi zabezpieczonym miejscu.

Powinno zostać przygotowane miejsce tymczasowe magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

• **Demontaż wewnątrz budynku:**

Zabezpieczenie i demontaż wyrobów zastosowanych wewnątrz obiektu wymagają najwyższych kwalifikacji, doświadczenia i stosowania specjalistycznych technik zmniejszających ryzyko pylenia.

✓ Stosowane są w miarę możliwości techniki na mokro, środki uniemożliwiające pylenie. Obszar pracy musi być oznakowany, odizolowany od innych pomieszczeń. Miejsce

demontażu powinno być osłonięte barierą przeciwpylową z folii polietylenowej o grubości 0,2 mm. W strefie prac należy zastosować ciągłą wymianę powietrza dzięki urządzeniom pochłaniającym pyły powstałe podczas demontażu – zastosowane filtry muszą posiadać skuteczność oczyszczania powietrza 99,99 %.

✓ Po upływie 24 godzin od momentu zakończenia ostatecznych prac oczyszczających, przy wilgotności poniżej 80 %, należy wykonać pomiary czystości pomieszczeń metodami poboru agresywnego (wywołanie w pomieszczeniach silnego ruchu powietrza uruchamiającego osiadłe pyły). Pomiary należy prowadzić przy wyłączonym urządzeniu do uzyskania podciśnienia.

✓ Wyniki pomiarów stężenia pyłów azbestu w powietrzu powinny być przedstawione właścicielowi lub zarządcy obiektu oraz inspekcji Sanitarnej. Właściciel lub zarządca obiektu budowlanego powinien je przechowywać przez okres co najmniej 5 lat.

• Po demontażu

Wyroby zawierające azbest po ich usunięciu stają się odpadami niebezpiecznymi. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wykonawca prac remontowych jest wytwórcą odpadów niebezpiecznych.

Bezpieczne usunięcie odpadów niebezpiecznych oznacza właściwe przeprowadzenie procesów: magazynowania, transportu, unieszkodliwiania.

Należy przygotować do transportu odpady azbestowe – nawilżyć, zabezpieczyć folią i oznakować (naklejki ostrzegawcze z literą „a”).

Odpady mogą być magazynowane w miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych. Ostatni etap, kończący całe przedsięwzięcie usuwania wyrobów azbestowych z obiektu budowlanego to przewóz odpadów zawierających azbest na składowisko. Transport odpadów azbestowych może być realizowany przez wytwórcę odpadów lub innego posiadacza legitymującego się stosownym zezwoleniem wydanym w trybie ustawy o odpadach.

• Obowiązki sprawozdawcze po usunięciu/wymianie materiałów zawierających azbest:

Po zaprzestaniu wykorzystywania materiałów zawierających azbest, należy przedłożyć informację, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r.

Właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza informację w dwóch egzemplarzach, przy czym jeden egzemplarz składany jest corocznie w odpowiednim urzędzie:

- osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami (inf. przedkładają wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta),
- podmioty prawne przedkładają informację bezpośrednio marszałkowi województwa.

7. Finansowanie usuwania azbestu

Osoba fizyczna – właściciel/użytkownik wyrobów zawierających azbest – może ubiegać się w swoim urzędzie gminy o dofinansowanie do demontażu tych wyrobów, ich transportu i składowania. Zgodnie z Regulaminem Naboru Wniosków do WFOŚiGW w Rzeszowie można się ubiegać o dofinansowanie realizacji zadania – „usuwanie wyrobów zawierających azbest” w formie dotacji z udziałem środków NFOŚiGW. Kwota dofinansowania wynosi do 85% kosztów kwalifikowanych w formie dotacji, w tym ze środków NFOŚiGW do 50 %, a minimalne zaangażowanie środków WFOŚiGW stanowi 35 %.

• Warunkiem otrzymania dotacji przez osobę fizyczną jest:

1. Złożenie przez tę osobę informacji o wyrobach zawierających azbest w swojej gminie (INWENTARYZACJA),
2. Posiadanie przez gminę uchwalonego programu usuwania azbestu,
3. Przyznanie gminie dotacji przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy,
4. Ogłoszenie przez gminę konkursu dla mieszkańców na dofinansowanie usunięcia wyrobów azbestowych lub obowiązywanie w gminie regulaminu przyznawania dotacji na ten cel,
5. Poprawne złożenie przez osobę fizyczną deklaracji skorzystania z dofinansowania zgodnie z obowiązującym w gminie regulaminem lub konkursem.

• Podczas korzystania ze wsparcia gminy w zakresie usuwania azbestu, należy zwrócić uwagę na:

- publikowanie konkursów na stronach internetowych gminy lub na tablicach ogłoszeń,
- terminy składania wniosków oraz kompletność dokumentacji,
- wysokość możliwej do uzyskania dotacji kosztów na usuwanie azbestu,
- ewentualną konieczność samodzielnego wyboru profesjonalnej firmy demontującej i transportującej wyroby azbestowe na składowisko,
- zgłoszenie do starostwa powiatowego zamiaru wykonania robót nie wymagających pozwolenia na budowę,
- sposób realizacji demontażu przez wykonawcę prac,
- konieczność otrzymania od wykonawcy prac karty przekazania odpadów na składowisko,
- konieczność wystawienia przez wykonawcę pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

• **Jeżeli w gminie nie funkcjonuje system dofinansowania demontażu wyrobów azbestowych:**

- jeśli wyroby azbestowe są w dobrym stanie technicznym warto wstrzymać się z decyzją o demontażu, do czasu pozyskania przez gminę środków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub innego źródła,
- jeśli wyroby azbestowe są w złym stanie technicznym (eternit kruszy się, jest połamany itp.), właściciel nieruchomości powinien zlecić usunięcie wyrobów azbestowych na własny koszt.

Dotacje na demontaż, transport i składowanie odpadów zawierających azbest dostępne są dla osób fizycznych tylko za pośrednictwem gminy.

Opracowano na podstawie poradnika dla właścicieli i zarządców nieruchomości „Co z tym azbestem” – Federacja Zielonych Gaja